

ТИЗЕНГАУЗ АНТОНИЙ

1733–1785

БИБЛИОГРАФИЯ

- Тызенгауз Антоній // Беларуская энцыклапедыя : у 18 т. – Мінск. – Т. 16. – С. 72.
- Гродненская музыкальна-театральная школа Тызенгауза : [дзействовала в 1774–1780 в Гродно] // Республика Беларусь : энциклопедия : в 6 т. / редкол. : Г. П. Пашков и др. – Минск, 2006. – Т. 3. – С. 220.
- Тызенгауз Антоний // Регионы Беларуси : энциклопедия : в 7 т. – Минск, 2015. – Т. 4. Кн. 2 : Гродненская область. – С. 417.
- Тызенгаўз Антоній // Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. – Мінск. – Т. 6. Кн. 1. – С. 547–548.
- Тызенгаўз Антоній // Вялікае Княства Літоўскае : энциклапедыя : [у 3 т.]. – Минск, 2006. – Т. 2. – С. 677–678.
- Тызенгаўз Антоній // Культура Беларусі : энциклапедыя : [у 6 т.]. – Минск, 2015. – Т. 6. – С. 407.
- Тызенгауз Антоній // Асветнікі зямлі Беларускай. X – пачатак XX ст. : энциклапедычны даведнік. – 2-е выд. – Минск, 2006. – С. 434–435.
- Тызенгауз Антоній // Мысліцелі і асветнікі Беларусі, X–XIX стст. : энциклапедычны даведнік. – Минск, 1995. – С. 321.
- Тызенгауз Антоний // Гродно : энциклопедический справочник / гл. ред. И.П. Шамякин. – Минск, 1989. – С. 389.
- Театральная школа Тызенгауза : [существовала в 1774–80] // Гродно : энциклопедический справочник / редкол. : И. П. Шамякин и др. – Минск, 1989. – С. 385–386.
- Театр Тызенгауза : [оперно-балетная труппа подкарбия надворного литовского А. Тызенгауза, существовала в 1769–1780] // Гродно : энциклопедический справочник / редкол. : И. П. Шамякин и др. – Минск, 1989. – С. 384–385.
- Тызенгауз Антоний // Имена гродненских улиц : в 3 ч. Ч. 3. П-Я : биобиблиографический справочник / Государственное учреждение культуры «Централизованная библиотечная система г. Гродно»; Гродненская городская центральная библиотека им. А. Макаёнка ; составитель И. Н. Илюшина. – Гродно, 2023. – С. 177–181.
- Гардзеў, Ю. Тызенгаўз Антоній // Памяць : гісторыка-дакум. хроніка горада Гродна / рэд. кал. : Г. П. Пашкоў, Я. М. Жабрун, І. П. Крэнь і інш. – Мінск, 1999. – С. 683.
- Гардзеў, Ю. Тызенгаўз Антоній : [дзяржаўны дзеяч, гарадзенскі стараста, рэфарматар гаспадаркі, мецэнат культуры ВКЛ] / Юры Гардзеў // Памяць. Гродна : Гісторыка-дакументальная хроніка горада Гродна / рэд. кал. Г.П. Пашкоў. – Мінск, 1999. – С. 112.
- Гардзеў, Ю. Помнік Антонію Тызенгаўзу ў Гродзенскім фарным (былым езуіцкім) касцёле / Юры Гардзеў // Памяць. Гродна : Гісторыка-дакументальная хроніка горада Гродна / рэд. кал. Г.П. Пашкоў. – Мінск, 1999. – С. 113–114.
- Гарадзенскія запісы : Старонкі гісторыі і культуры : Вып. 1. / Гродзенскі дзяжаўны ун-т імя Я. Купалы, фак-т філалогіі і культуры ; Гродзенская суполка бел. фонду культуры ; рэд. рада. П. Сцяцко (гал. рэд.) і інш. – Гародня, 1993. – 149 с.
- Горад як месца памяці : [інтэгральныя месцы памяці г. Гродна] // Гародня X–XX стст. Каралеўскі горад з правінцыйным лёсам / Пшэмыслаў Баравік і інш. – Гародня, 2014. – С. 483–497.
- Кітурка, І. Ф. Антоній Тызенгаўз у справе мадэрнізацыі // Гарадзенскія чытанні : зборнік матэрыялаў / ДУК «Гродзенская абласная навуковая бібліятэка імя Я. Ф. Карскага», Аддзел краязнаўства. – Гродна, 2011. – С. 150–159.
- Цобкало, А. А. Асветніцкая дзейнасць Антонія Тызенгаўза / А. А. Цобкало // Гісторыя Беларусі : новае ў даследаванні і выкладанні : матэрыялы Рэсп. навук.-практ. канф. 27 сакавіка 1999 г. ; [рэдкал.: У. В. Тугай (гал. рэд.) і інш.]. – Мінск, 1999. – Ч. 1. – С. 81–83.
- Гардзеў, Ю. Рамантык эпохі Асветніцтва : Антон Тызенгаўз / Юры Гардзеў. – Мінск : Тэхналогія, 2008. – 65, [2] с. – (Нашы славуцья землякі).
- Гардзеў, Ю. Гарадніца і пераўтварэнні Антонія Тызенгаўза : [XVI–XVIII стст.] // Гародня X–XX стст. Каралеўскі горад з правінцыйным лёсам / Юры Гардзеў. – Гародня, 2014. – С. 130–138.
- Гладышчук, А. Антоній Тызенгаўз : гісторыка-дакументальны нарыс / Анатоль

Гладышчук // Нямцэвічы. Сапраўдныя гісторыі / Анатоль Гладышчук. – Мінск : Літаратура і Искусство, 2009. – С. 139–141.

Дадзіёмава, В. У. Гародзенскі тэатр Антонія Тызенгаўза / В. У. Дадзіёмава // Гісторыя музычнай культуры Беларусі : аб старажытнасці да канца XVIII ст : дапам. для сярэд. навуч. устаноў гунітар. профіл. / В. У. Дадзіёмава. – Мінск, 1994. – С. 46–47.

Гальпяровіч, Н. Я. Антоній Тызенгаўз : [дзяржаўны і грамадскі дзеяч ВКЛ, рэфарматар, мецэнат] // Гродна. На заходняй мяжы Айчыны / Н. Я. Гальпяровіч, Н. Г. Ваніна. – Мінск, 2012. – С. 34.

Ігнатовіч, Ф. І. Гродзенская медыцынская акадэмія / Фёдар Ігнатовіч // Памяць. Гродна : Гісторыка-дакументальная хроніка горада Гродна / рэд. кал. Г.П. Пашкоў. – Мінск, 1999. – С. 114–115.

Капалюш для караля : [пра Антонія Тызенгаўза, падскарбі літоўскі, упраўляючы каралеўскімі эканоміямі, гарадзенскі стараста] // Гродна ў дыялогу стагоддзяў=Grodno in the dialogue of centuries : альбом / Валянцін Валянцінавіч Калнін ; пераклад на англ. Г. Скарбіцкай ; фота В. Дзідарава [і інш.]. – Мінск, 2008. – С. 134–155.

Кітурка, І. Антоній Тызенгаўз і Гарадзенская школа мернікаў. Другая палова XVIII ст. : матэрыялы міжнароднай навуковай канферэнцыі (Горадня, 7 лістапада 2008 г.) / Ірына Кітурка // Гарадзенскі палімпсест. XII – XX стст. – 2008. – С. 105–110.

Пекаръ, К. В. Первая медицинская академия в Беларуси // Образование в Беларуси : истоки, история, современность / К. В. Пекаръ, Т. В. Самосюк, Э. В. Сапожникова. – Минск : Адукацыя і выхаванне, 2023. – С. 50–51.

Проценко, О. Э. Адам Киркор о деятельности Антония Тизенгауза в Гродно : матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі / О.Э.Проценко // Гродна і гродзенцы : дзевяць стагоддзяў гісторыі (да 880-годдзя горада). – С.105-108

Путиами Городницы // Удивительный Гродно : +15 маршрутов по городу и району / автор текста Евгений Асноревский ; фото Сергея Плыткевича ; под редакцией Натальи Плыткевич. – Минск : Рифтур, 2025. – С. 122–129.

Рябухина, Е. А. Антоний Тизенгауз в культурной традиции Гродненского края : тез. докл. / Е. А. Рябухина // IX Республиканская научная конференция студентов и аспирантов Республики Беларусь "НИРС-2004". – С.206–207

Пяткевіч, А. М. Гродзенскі прыдворны тэатр : пра тэатр Антонія Тызенгаўза (1766) / А.М. Пяткевіч // Музычна-тэатральная кцультура Беларусі (X – XVIII стст.). – 2011. – С. 37–39.

Чаропка, В. Падзенне рэфарматара / Вітаўт Чаропка // Чаропка В. Лесы ў гісторыі / Вітаўт Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2005. – С. 339–348.

275 год з дня нараджэння Антонія Тызенгаўза (1733–1785), дзяржаўнага, палітычнага і грамадскага дзеяча ВКЛ, асветніка на Беларусі і ў Літве : рэкамендацыйны бібліяграфічны спіс // Новыя кнігі. – 2008. – № 1. – Дадатак. – С. 5–7.

3 гісторыі беларускага тэатра : бібліяграфічны спіс // Новыя кнігі. Па старонках беларускага друку. – 2022. – № 7. – С. 1–16. – (Дадатак).

Антоній Тызенгаўз у гісторыі Гродна : бібліяграфічны паказальнік / ДУК «Гродзенская абласная навуковая бібліятэка імя Я. Карскага». Адзел інфармацыйна-бібліяграфічнай работы ; [складальнік С. С. Красуцкая ; рэдактар Л. У. Здрадоўская]. – Гродна, 2013. – 36 с. – (Нашы славуцья землякі).

Асіноўскі, С. М. " ... Пан Тызенгаўз прыслаў танцорак ..." / Святаслаў Асіноўскі // Архівы і справаводства = Архивы и делопроизводство. – 2020. – № 6. – С. 148–161.

Белугина, Л. Антоний Тизенгауз и город его мечты / Л. Белугина // Гродненский химик. – 2008. – 19 июля. – С. 3.

Васілевіч, А. Прыдворныя тэатры Беларусі : фантаны з бенгальскімі агнямі, плывучы тэатр і першая жаночая драматургія. Распавядаем, як існавалі прыватныя тэатры XVIII стагоддзя ў Беларусі / Анастасія Васілевіч // Мастацтва. – 2024. – № 2. – С. 23–25.

Васілеўскі, П. "Тэатральны раман" Тызенгаўза : [пра прэзентацыю кнігі польск. тэатразнаўцы З. Ендрыхоўскага "Гродзенскія тэатры 1784 – 1864" у ЦНБ ім. Я. Коласа] / Пётра Васілеўскі, фота // Культура. – 2012. – 10 лістап. – С. 14.

Вишневская, Т. Зодчий и Городничанка : об установке в Гродно бронзовых фигур, в т. ч. итальянского архитектора Джузеппе де Сакко (по его проектам строились здания в Гродно в 18в.) / Татьяна Вишневская // Перспектива. – 2008. – 16 сент. – С. 1.

Войтик, И. Архитектурное диво озёрного края / Ирына Войтик //

- Государственный контроль : анализ, практика, комментарии. – 2023. – № 2. – С. 74–80.
- Гришук, И. Тызенгауз вернулся : о съемках в Гродно фильма "Реформатор" об А.Тизенгаузе / Инна Гришук, фото // Вечерний Гродно. – 2010. – 25 авг. – С. 2.
- Ермашкевіч, В. Культурна-прамысловая рэвалюцыя ў Паставах : пра дзейнасць Антонія Тызенгаўза / В. Ермашкевіч // Культура. – 2006. – 1 верас.(№35). – С. 12.
- Заневский, С. Богатое архитектурное наследие как следы жизни : об истории Гродно на перекрестке традиций и культур / Сергей Заневский // Гродно. – 2024. – № 2. – С. 26–29.
- Заневский, С. Величие и падение реформатора / Сергей Заневский ; фото // Молодёжный курьер (Гродно). – 2006. – 1 сент. – С. 15.
- Заневский, С. В. Все дороги ведут в Гродно : город над Неманом на пути путешественников и дипломатов [XVI–XVIII вв.] / Сергей Заневский ; фото // Гродно. – 2021. – № 9. – С. 42–45.
- Заневский, С. Путешествие в 160 лет / Сергей Заневский ; фото // Гродно. – 2022. – № 9. – С. 18–21.
- Ивановский, В. Взлет и падение графа Тизенгауза / Витольд Ивановский ; фото // Перспектива. – 2007. – 15 ноября. – С. 28.
- Иващенко, А. . Творец и патриот: [граф Антоний Тизенгауз] / Артём и Альберт Иващенко // Перспектива. – 2008. – 10 июня (№ 44). – С. 26.
- Игнатович, Ф. А. Тизенгауз и Ж. Э. Жилибер : от сотрудничества к конфронтации : о создании в Гродно Мед. акад.и Ботан. сада (1775 г.) // Аркуш (Гродно). – 1998. – 11–17 июня. – С. 4.
- Ишчанка, С. Турыстам праз... палац-бальніцу Тызенгаўза : (пра палац Антонія Тызенгаўза ў Паставах) / С. Ішчанка // Культура. – 2005. – 12–18 сак.(№11). – С.5.
- Кавеліч, В. Флігель Тызенгаўза : 3 гісторыі музычнага флігеля тэатра Тызенгаўза ў Гродна. / Віктар Кавеліч, фота Л. Шчаглова // Гродзен. праўда. – 2006. – 22 сак. – С. 8.
- Канюк, Н. Тайна солнечных часов Тизенгауза : Старинные часы, в т. ч. солнечные, в Гродно. / Наталья Канюк, фото // Вечерний Гродно. – 2009. – 18 марта. – С. 28.
- Карліма, Я. Эстэт або тыран? : пра Антонія Тызенгаўза / Я. Карліма // Культура. – 2006. – 1 верас. (№ 35). – С.11.
- Касперчук, С. Тизенгаузы и Желудок / Сергей Касперчук ; фото А. Каспер // Дзянніца (Шчучынскі раён). – 2020. – 27 чэрв. – С. 5.
- Король против гения / фото // Вечерний Гродно. – 2008. – 24 декаб. – С. 38. – Окончание. Начало в № 50 (10 декаб.)
- Лошковская, А. "Великий романтик и реформатор Антоний Тизенгауз": экскурс в историю / А. Лошковская // Бібліятэка прапануе. – 2016. – № 5. – С. 10–15.
- Мальдзіс, А. Палац Тызенгаўзаў – у надзейных руках : пра маёнтак Тызенгаўзаў на Пастаўшчыне // Голас Радзімы. – 2007. – 1 сак. (№ 7). – С. 3.
- Саяпин, В. Его судьбой стал Гродно / Виктор Саяпин ; фото // Гродзенская праўда. – 2007. – 24 мая. – С. 5.
- Марціновіч, А. Пасланец Ліёна ў Наднямонні : Антоній Тызенгаўз / А.Марціновіч // Беларус. думка. – 2005. – № 7. – С.123–129.
- Найперш – поспехі і заслугі : да 275-годдзя з дня нар. Антонія Тызенгаўза. // Краязн. газета. – 2008. – ліпень, № 26. – С. 2.
- Пракопчык, Б. Другое жыццё маёнтка Тызенгаўза: [пра "Каралінскі фальварак Антонія Тызенгаўза"] / Барыс Пракопчык // Звязда. – 2014. – 11 лют. (№ 25). – С. 6.
- Саяпин, В. Его судьбой стал Гродно : к 375-летию со дня рожд. А. Тизенгауза / Виктор Саяпин // Гродзен. праўда. – 2007. – 24 мая. – С. 5.
- Старостина, А. Наследники Тизенгауза / Алёна Старостина ; фото // Вечерний Гродно. – 2017. – 25 окт. – С. 14.
- Сяргееў, І. Палац Тызенгаўзаў : пра сядзібу Тызенгаўзаў у Паставах / Ігар Сяргееў // Культура. – 2006. – 1 верас. (№ 35). – С. 7.
- Трусов, И. Граф Антоний Тизенгауз и гродненские королевские мануфактуры / Игорь Трусов ; Андрей Чернякевич ; фото // Вечерний Гродно. – 2008. – 26 ноября. – С. 36 ; 10 декабря. – С. 30.
- Трусов, И. Король против гения : об Антонии Тизенгауза / Игорь Трусов, Андрей Чернякевич // Вечерний Гродно. – 2008. – 24 дек. – С. 38.
- Трусов, И. "Кривая офисина": призраки Городницы : о застройке истор. части Гродно, в т.ч. одним зданием. / И. Трусов, А. Чернякевич ; фото // Вечерний Гродно. – 2009. – 8 апр. – С. 31.
- Трусов, И. Призраки Городницы : о площади Тизенгауза в Гродно / И. Трусов, А. Чернякевич, фото // Вечерний Гродно. – 2009. – 18 февр. – С. 30.

Трусов, И. Театральная площадь : История застройки Гродно / И. Трусов, А. Чернякевич ; фото // Вечерний Гродно. – 2007. – 15 авг. – С. 27.

Грэлет, Л. 270 гадоў Антонію Тызенгаузу : [гродзенскаму старасце] / Грэлет Л. // Наша слова. – 2003. – 29 студзеня. – С. 3.

Харэўскі, С. Дзейнасць Тызенгауза / Харэўскі С. // Наша ніва. – 2001. – 12 лютага. – С. 10–11.

Чарнушэвіч, А. Драма Антонія Тызенгауза / Аляксандр Чарнушэвіч ; фота // Беларускі час. – 2012. – 9 ноября. – С. 21.

Шніп, В. Балада Антонія Тызенгаўза : верш / Віктар Шніп // Маладосць. – 2010. – № 3. – С. 42.

Тызенгауз, Антоний [Электронный ресурс] // Википедия: свободная энциклопедия. – Режим доступа: https://ru.wikipedia.org/wiki/Тызенгауз_Антоний. – Дата доступа: 13.02.2025.

Князь Антоний Тызенгауз [Электронный ресурс] // Posmotrim.by. – Режим доступа: <http://posmotrim.by/article/knyaz-antonyi-tyzengauz.html>. – Дата доступа: 13.02.2025.